

Методи навчання за характером логіки пізнання

Основним «інструментом» пізнання є мозок людини. Тому в навчальному процесі природно використовуються методи, які властиві логіці як науці про закони, форми та прийоми людського мислення. Це аналіз, синтез» індукція, дедукція.

Аналітичний метод передбачає мисленнєве або практичне розкладання цілого на частини з метою виокремлення суттєвих ознак цих частин. Але це лише початковий компонент пізнання. Наприклад, у мові є загальне поняття «слово». У процесі пізнання в слові виділяють його частини: основу і закінчення, корінь, префікс, суфікс; знайомляться із сутністю цих морфем, їх значенням у слово будові.

Для розуміння цілісності явища, сутності певного поняття необхідно переходити до наступної логічної операції – синтезу.

Синтез – це метод, який передбачає теоретичне або практичне поєднання виділених аналізом елементів чи властивостей предмета, явища в єдине ціле. Синтез є органічним продовженням аналізу і може ґрунтуватися лише на аналізі. Це ґносеологічна закономірність навчального процесу. Отже, у процесі пізнання конкретного предмета, явища, категорії є діалектична взаємодія і взаємозумовленість аналізу й синтезу. Наприклад, для засвоєння у повному обсязі поняття «іменник» учні спочатку засвоюють загальне значення іменника, потім виділяють і усвідомлюють сутність його категорій (рід, число, відміну, відмінок та ін.), а на заключному етапі шляхом синтезу переходять на більш високий рівень розуміння сутності цих мовних категорій.

Поряд з аналізом і синтезом у процесі пізнання використовують такі логічні методи, як індукція і дедукція.

Індуктивний метод передбачає вивчення предметів, явищ від одиничного до загального. В результаті розуміння сутності ознак, властивостей одиничних предметів, явищ чи понять є можливість усвідомити суттєві, типові закономірності чи властивості однопорядкових предметів або явищ. Проте, використовуючи індуктивний метод, не варто змушувати учнів завчати велику

кількість одиничних понять, а лише ту інформацію, що дасть змогу виокремити у споріднених поняттях суттєве, загальне, типове.

Дедуктивний метод передбачає вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного. Учні знайомляться із загальною закономірністю, а потім на основі цієї закономірності, закону чи правила, характеризують інші явища, предмети.

Індуктивний і дедуктивний методи перебувають у діалектичному взаємозв'язку.

Методи навчання за логічними ознаками не відокремлені від методів навчання за джерелами знань. У процесі використання словесних, наочних і практичних методів учитель і учні не можуть обійтися без індукції, дедукції, аналізу й синтезу.